

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 12. juuli 2023
(OR. en)

11799/23

ECOFIN 771
RELEX 886
NIS 21
MED 20
COEST 439

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	11. juuli 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 409 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE, 2022. aastal kolmandatele riikidele antud makromajandusliku finantsabi rakendamise kohta

---

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 409 final.

Lisatud: COM(2023) 409 final

Brüssel, 11.7.2023
COM(2023) 409 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE,
2022. aastal kolmandatele riikidele antud makromajandusliku finantsabi rakendamise
kohta**

{SWD(2023) 244 final}

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS	2
2	MAKROMAJANDUSLIKUD SUUNDUMUSED PARTNERRIIKIDES	3
2.1	Idapartnerlus.....	4
2.2	Lõunanaabrus	5
2.3	Lääne-Balkani riigid.....	6
3.	MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI PROGRAMMID 2022. AASTAL .	6
3.1	Idapartnerlus.....	8
	• Moldova: uus makromajandusliku finantsabi programm	8
	• Ukraina: hädaolukorraga seotud erakorraline makromajanduslik finantsabi.....	8
	• Ukraina: erakorraline makromajanduslik finantsabi.....	9
	• Ukraina: rahastamisvahend „Makromajanduslik finantsabi+“	10
3.2	Lõunanaabrus	11
	• Jordaania: III makromajanduslik finantsabi.....	11
	• Tuneesia: COVID-19 makromajanduslik finantsabi.....	12
3.3	Lääne-Balkani riigid.....	12
	• Bosnia ja Hertsegoviina COVID-19 makromajanduslik finantsabi.....	12
4	MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI OTSTARBEKA KASUTAMISE TAGAMINE: TEGEVUSE HINDAMINE, HINDAMISED JA AUDITID	13
4.1	Tegevuse hindamine.....	13
4.2	Hindamised.....	13
5	MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI RAHASTAMISVAHENDIGA SEOTUD ÜLDISED ARENGUSUUNAD	15
5.1	Makromajandusliku finantsabi rahastamisvahendi toimimine	15
5.2	Makromajanduslik finantsabi mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027.....	16
6	TULEVIKKU VAADATES: MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI PROGRAMMID JA EELARVESEISUND 2023. AASTAL	17

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2022. aastal kolmandatele riikidele antud makromajandusliku finantsabi rakendamise kohta⁽¹⁾

1 SISSEJUHATUS

Makromajanduslik finantsabi (MFA) on ELi rahastamisvahend,⁽²⁾ mida laiendatakse maksebilansikriisis olevatele partnerriikidele. Alates selle loomisest 1990. aastal on makromajanduslik finantsabi aidanud parandada makromajanduslikku ja finantsstabiilsust ELi naaberriikides või sellele geograafiliselt lähedastes riikides, soodustades ühtlasi struktuurireforme. See täiendab üldjuhul Rahvusvahelise Valuutafondiga (edaspidi „IMF“) kokku lepitud mitteennetavat krediidikokkulepet, aga sellest eeltingimusest tehti erand, valmistades ette erakorralist toetust, mida antakse Ukrainale pärast Venemaa täiemahulist sissetungi 2022. aasta veebruaris. Kui vähendada mõnevõrra partnerriigi survet lahendada maksebilansiprobleeme, saab ta suurendada oma eelarvepoliitilist manööverdamisruumi, parandada oma võla jätkusuutlikkust ja keskenduda vajalike reformide juhtimisele. Makromajanduslikku kohandamist hõlbustades saavad makromajandusliku finantsabi programmid avaldada positiivset sotsiaalset mõju, andes riigile rohkem aega ja võimalusi kriisi algpõhjustega tegelemiseks.

Makromajanduslikku finantsabi antakse kõige sagedamini laenudena, mille rahastamiseks laenab komisjon kapitaliturgudelt ning annab samadel tingimustel laenu abisaajale riigile. Mõnel juhul antakse kõnealust finantsabi ELi eelarvest rahastatud toetustena. Mõnikord võib olla tegemist laenude ja toetuste kombinatsiooniga.

Makromajanduslikku finantsabi antakse osamaksetena ja ainult juhul, kui riigiga kokkulepitud kõik konkreetset struktuurireformide kriteeriumid on täidetud. Sellest lähtuvalt saab rakendada tugevaid kohandus- ja reformimeetmeid, mille eesmärk on tulla toime üldise kriisi aluspõhjustega, tugevdada riigi finantsüsteeme ning toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning töökohtade loomist. Üks makromajandusliku finantsabi andmise eeltingimusi on tõhusate demokraatlike mehhanismide järgimine abisaajariigis, sealhulgas parlamentaarse mitmeparteisüsteemi olemasolu ja õigusriigi põhimõtte järgimine, ning inimõiguste austamine riigis. Sel viisil täiendab makromajanduslik finantsabi ELi korrapärast koostööabi ning aitab saavutada laiemat eesmärki, milleks on stabiilsuse säilitamine ning heaolu ja ELi põhiväärtuste edendamine ka väljaspool ELi. Makromajanduslik finantsabi on leidnud laialdaselt tunnustust tõhusa kriisidele reageerimise vahendina, mis võimaldab ELil sekkuda nähtaval ja paindlikul viisil ning avaldada poliitilist võimendavat mõju⁽³⁾. Seda toetavad lõpetatud makromajandusliku

¹ Aruanne põhineb tabel, mis oli kättesaadav 2023. aasta aprilli seisuga.

² Muudele ELi mittekuuluvatele riikidele kui arenguriikidele antava makromajandusliku finantsabi õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikkel 212. Kui kolmas riik vajab kiireloomulist finantsabi, võib õigusliku alusena kasutada ELi toimimise lepingu artiklit 213.

³ Makromajanduslik finantsabi täiendab ka muid naabrusele ja Lääne-Balkani riikidele suunatud ELi välistegevust või rahastamisvahendeid, sealhulgas eelarvetoetus, milleks anti 2022. aastal piirkondades kokku 1 384 miljonit eurot

finantsabi programmide mitme sõltumatu hindamise⁽⁴⁾ ning viimase kümnendi programmide hiljutise metahindamise⁽⁵⁾ tulemused.

Pärast Venemaa Ukraina-vastase põhjendamatu agressioonisõja algust osutus 2022. aasta makromajandusliku finantsabi jaoks erakordseks aastaks, mille jooksul ilmnis selgelt, et see on jätkuvalt asjakohane ja paindlik, võimaldades ELil eriolukorras anda märkimisväärset lühiajalist rahalist toetust Ukrainale ja toetada samal ajal ELi naabruses ka muid riike, mida on tugevalt mõjutanud sellest sõjast põhjustatud majanduslangus. Kõnealused programmid ja nende mõju eelarvele on seega ühed peamised küsimused, mille kohta antakse käesolevas aastaaruandes aru.

2022. aasta aruanne on koostatud kooskõlas komisjoni teavitamiskohustustega, mis on sätestatud mitmesugustes Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsustes makromajandusliku finantsabi programmide kohta⁽⁶⁾. Aruandega koos esitatakse komisjoni talituste töödokument, mis sisaldab makromajandusliku keskkonna ja üksikute makromajandusliku finantsabi programmide rakendamise üksikasjalikumad analüüsi.

2 MAKROMAJANDUSLIKUD SUUNDUMUSED PARTNERRIIKIDES

2022. aastal mõjutas majandusarengut ELi naabruses ning kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides otseselt ja kaudselt Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu. Kuigi sellest tulenev ülekanduv mõju avaldus kõige otsesemalt idapartnerlusriikidele, oli mõju tunda ka ELi lõunanaabruses ja Lääne-Balkani riikides.

Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on idapartnerlusriikides toonud kaasa vääringu odavnemise ning tugeva surve toidu- ja energiahindadele. Suur mõju on avaldunud ka tarbijate ja äri sektori kindlustundele ning märkimisväärsed rändevood piirkonnast on suurendanud inflatsioonisurvet teatavates riikides. Kõige suurem negatiivne mõju avaldus Moldova Vabariigile, kus suurenes järsult inflatsioon (rohkem kui Ukrainas) ning vähenes tarbijate ja äri sektori kindlustunne. Vastupidiselt said Armeenia ja Gruusia kasu Venemaa kodanike märkimisväärselt sissevoost ja sellega seotud rahalistest ülekannetest ning sõjast põhjustatud transpordimarsruutide muutusest.

Hoolimata üldiselt vähesest kaubavahetusest väljendus avaldub surve lõunanaabruses kasvavates toiduhindades ja vähenevas toiduga kindlustatuses (mõned riigid sõltuvad suurel määral Venemaalt ja Ukrainast imporditavast nisust, mis on oluline ja kõrgelt subsideeritud põhitoiduaine), samuti (sageli kõrgelt subsideeritud) kasvavates energiahindades. Sellest hoolimata kasvas majandus 2022. aastal jätkuvalt kõigis lõunanaabruse riikides, v.a Liibanonis.

Lääne-Balkani riikides kiirendas energia-, toidu- ja transpordihindade jätkuv tõus inflatsiooni veelgi, vähendades kodumajapidamiste reaalsel kasutatavat sissetulekut ja eratarbimist. Rahvusvaheliste tarneahelate häired ja väiksem nõudlus suurte

---

toetusi. Viimane eelarvetoetust käsitlev aruanne on kättesaadav aadressil https://international-partnerships.ec.europa.eu/system/files/2022-10/budget-support-trends-and-results-2022_en.pdf.

⁴ Kõikide hindamistega saab tutvuda komisjoni veebisaidil aadressil https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en.

⁵ COM(2023) 16 final; komisjoni talituste töödokument: *Evaluation of Macro financial assistance to third countries (Meta-evaluation of operations for 2010-2020)*.

⁶ Otsus (EL) 2022/313; otsus (EL) 2022/1201; otsus (EL) 2022/1628; otsus (EL) 2022/2463; otsus (EL) 2022/563; otsus (EL) 2020/701; otsus (EL) 2020/33.

kaubanduspartnerite (sh ELi) väiksema kasvuproгноosi tõttu on veelgi halvendanud kõigi kolme piirkonna majanduse väljavaateid, sh ekspordi ja välismaiste otseinvesteeringute puhul, võimendades seega olemasolevaid maksebilansi tasakaalustamatusi.

Käesolevas jaos käsitletakse piirkondlikke probleeme ELi naabruses asuvates riikides ja Lääne-Balkani riikides, kusjuures nende majandustulemusi on täiendavalt riikide lõikes hinnatud sellele aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

2.1 Idapartnerlus

2022. aastal kujundas majandusarengut kõigis idapartnerlusriikides Venemaa sõda Ukraina vastu, kui pandeemia mõju vaibus järk-järgult. Majandusareng oli neis riikides siiski väga erinev. Ühelt poolt langes majandustoodang järsult (ligikaudu 30 % Ukrainas) või märkimisväärselt (Valgevenes vähenes SKP 4,7 % ja Moldovas 5,9 %). Neile riikidele avaldus kas otsene mõju (Ukraina kannatas Venemaa vägivaldse agressioonisõja ning sellest tekkinud laastavate humanitaar-, sotsiaal- ja majanduslike tagajärgede tõttu, sh füüsilise kapitali ulatuslik kaotamine ja taristu hävimine ning märkimisväärne arv rahvusvahelisi ja riigisiseseid pagulasi) või ülekanduv mõju, mis vähendas tarbijate ja investorite kindlustunnet. Teiselt poolt jõudis majandustegevus kolmes Kaukaasia riigis märkimisväärselt tasemele. Armeenia ja Gruusia puhul, mille SKP kasvas vastavalt 12,6 % ja 10,1 %, kajastas majandustegevus Venemaa kodanike ja ettevõtete sissevoolu pärast Venemaa agressioonisõja algust ning sellega kaasnevat rahaliste ülekannete järsku kasvu. Aserbaidžaan (SKP kasv 4,6 %) sai samuti kasu Venemaalt pärinevatest suurematest rahavoogudest ja kaubandustingimuste positiivsest mõjust kõrgematele energiahindadele ning käimasolevast pandeemiajärgsest taastumisest.

Kõrge inflatsioon, mõnel juhul tasemel, mida ei ole nähtud mitme kümnendi jooksul, jäi 2022. aastal idapartnerlusriikide ühiseks iseloomulikuks tunnuseks. Tarbijahindade kasv jõudis aasta keskel tippasemele (näitaja oli kõigis riikides kahekohaline) hinnašoki tulemusena (toidu- ja energiahindade puhul), mis tulenes Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu ja kohaliku valuuta nõrgenemisest konfliktile vahetult järgneval perioodil. Märkimisväärsed rändevood piirkonnas võimendasid samuti inflatsioonisurvet teatavates riikides. Inflatsiooni piiramiseks jätkasid keskpangad 2022. aastal oma rahapoliitika karmistamise meetmeid, isegi kui intressimäärade tõstmise tempo aeglustus märkimisväärselt aasta keskel, pärast üleilmsete kaubahindade ja kohalike valuutade stabiliseerumist.

Kolm Kaukaasia riiki, mis said kasu kindlast majandustegevusest, teatasid 2022. aastal headest eelarvetulemustest, kui eelarvepuudujääk oli eesmärkidest väiksem ja valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenes märkimisväärselt. Vastupidiselt teatas Ukraina eelkõige kaitsekulutuste järsu suurenemise ning sõjast räsitud kohaliku majanduse tulude kokkuvarisemise tõttu ülisuurest eelarvepuudujäägist, mida rahastasid peamiselt rahvusvahelised partnerid, eelkõige EL. Ka riikidevahelisel tasandil ilmsed erinevad seaduspärad. Kolm Kaukaasia riiki registreerisid kaubanduse tugeva kasvu, osaliselt seoses transpordimarsruutide muutumisega sõja tõttu ja Aserbaidžaanil puhul üleilmsete energiahindade järsu kasvu tõttu. Vastupidiselt varises Ukrainas kaubandus kokku, kuna Venemaa hävitas kapitalivarud ja blokeeris peamised kaubandusteel, eelkõige Mustal merel. Lääneriikide ulatuslikud sanktsioonid Valgevene vastu vähendasid selle riigi kaubandust. Positiivse külje pealt olid idanaabruse suunalised rahasaadetised sõjale üllatavalt vastupanuvõimelised ja aitasid vähendada jooksevkonto puudujääki, aidates koos ametliku rahastamisega luua rahvusvahelisi reserve enamikus piirkonna riikides.

Piirkonna lühiajalise prognoosi kohaselt kujundab seda olukorda tõenäoliselt jätkuvalt Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu. Teine oluline tegur on üleilmse välisnõudluse potentsiaalne nõrgenemine oluliste keskpankade käimasoleva rahapoliitika karmistamise tõttu. Seda võib osaliselt tasakaalustada mõnevõrra soodsam eelarve- ja rahapoliitika idanaabruses, kuna inflatsioon on hakanud järk-järgult aeglustuma.

2.2 Lõunanaabrus

Hoolimata Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tagajärgedest, mis seisnevad kõrgemates kaubahindades ja inflatsioonis, mille tõttu karmistatakse rahastamistingimusi, kasvas majandus 2022. aastal jätkuvalt kõigis lõunanaabruse riikides peale Liibanoni. Pandeemia majandusliku mõju vaibumisest hoolimata aeglustus majanduskasv ja jäi alla sõjajärgsete ootuste, eelkõige sõja algusele järgnenud kvartalis. Esialgsete andmete kohaselt jäi SKP reaalkasv 2022. aasta esimeses pooles vahemikku 2,0 % Marokos kuni 7,7 % Iisraelis.

Majanduskasvu tekitas teenustesektori, eelkõige turismi-, majutus- ja toitlustus-, restorani- ja transporditeenuste jätkuv taastumine. Energiaeksportijate kasvule aitas eelõige kaasa kindel nõudlus ja kõrged rahvusvahelised energiahinnad pärast Venemaa Ukraina-vastase sõja algust ning (lääneriikide) kehtestatud Venemaa-vastaseid sanktsioone. Töötus jäi enamikus riikides tänu taastuvale majandustegevusele pandeemiaeelsele tasemele. Tarbijahinnaindeksit mõjutav inflatsioon kiirenes kõigis riikides rahvusvaheliste energia- ja toiduhindade tõttu. Inflatsiooni tõttu karmistasid keskpangad rahapoliitilist hoiakut, suurendades intressimäärasid, eelkõige 2022. aasta teises kvartalis, pärast seda, kui nad olid säilitanud leebet hoiakut 2021. aastal ja 2022. aasta alguses.

Pärast eelarve saldode märkimisväärset halvenemist pandeemia ajal 2020. aastal vähenesid eelarvepuudujäägid kõigis riikides. Tulu, eelkõige maksutulu suurenes tänu majandustegevuse taastumisele ja suurenevale inflatsioonile ning kulu vähenes üldjuhul võrreldes tippnäitajatega 2020. aastal, eelkõige sotsiaal- ja tervishoiusektoris. Seda kompenseeris osaliselt surve eelarvekuludele, mis tulenes majanduslangusest Venemaa Ukraina-vastase sõja tõttu, kuna enamik lõunanaabruse riike subsideerivad nisu ja/või kütust. Lisaks sellele püsis valitsemissektori võlg pandeemia ajal tekkinud märkimisväärsete rahastamisvajaduste tõttu rekordilisel tasemel. Jooksevkonto suundumused on lõunanaabruses väga erinevad, võttes arvesse suuri erinevusi majandusstruktuurides ja kaubandusprofiilides. Kütuse- ja gaasihinna kasv, mille on põhjustanud üleilmsete kaubahindade suurenemised pärast Venemaa Ukraina-vastase sõja algust, on avaldanud survet kõigi energiaimportijate jooksevkontodele. Turismisektori taastumine ja rahasaadetised avaldasid enamikus riikides leevendavat mõju. Piirkond sai samuti jätkuvalt kasu välistoetusest, mida andsid rahvusvahelistest institutsioonidest laenuandjad.

Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu mõjutab ka lõunanaabruse majandusväljavaateid – kuigi vähem, kui see mõjutas idapartnerluse väljavaateid. Lõunanaabruse majanduslangus tekitab märkimisväärseid langusriske käimasolevale taastumisele, kuna lõunanaabrust mõjutavad jätkuvalt eelkõige kõrgemad toidu-, energia- ja muude kaupade hinnad, mis suurendavad inflatsiooni ja mõjutavad kohalikku tarbimist, suurendades samal ajal survet riigieelarvetele. Tarneahela- ja kaubavoogude häired on juba avaldanud väga suurt survet turgudele, riigi rahandusele, tootjatele ja tarbijatele kogu piirkonnas, eelkõige riikidele, kes sõltuvad Ukrainast ja Venemaalt pärinevast teraviljaekspordist, nt Egiptus, Jordaania, Liibanon, Liibüa, Maroko ja Tuneesia.

2.3 Lääne-Balkani riigid

Lääne-Balkani riikide majandus taastus 2022. aastal märksa mõõdukamalt, lähtuvalt majanduslangusest, mille põhjustas Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, sellest tulenev energiakriis ja kõrge inflatsioon. Hoolimata majanduse taasavanemisest pärast COVID-19 pandeemiat ja turismi taastumisest aeglustus toodangu kasv veelgi 2022. aasta kolmandas kvartalis, kusjuures piirkonna SKP kasvas aastaga 2,1 %, samas kui eelmise kolme kuu jooksul oli see kasvanud 4,3 %. Erasektori tarbimine ja eksport jäid piirkonnas oluliseks majanduskasvu stiimuliks, samas kui investeringute tulemuslikkus oli erinev, kusjuures teatavates riikides registreeriti aasta jooksul vähenemist. Avaliku sektori tarbimine vähenes teatavates riikides, mis kajastub osaliselt pandeemiaga seotud toetusmeetmete järkjärgulises lõpetamises.

Töökohtade arv kasvas Lääne-Balkani riikides 2022. aasta kolmandas kvartalis eelmise aastaga võrreldes mõnevõrra vähem. Sellest hoolimata töötuse määr kas vähenes või jäi muutumatuks, mis kajastab teatavates riikides tööjõus osalemise vähenemist. Energia-, toidu- ja transpordihindade suur kasv kiirendas märkimisväärselt tarbijahinnaindeksi inflatsiooni kõigis Lääne-Balkani riikides 2022. aastal, mille tulemusena suurendasid rahanduslikult sõltumatud piirkonna keskpangad oma baasintressimäärasid. Tänu toidu- ja energiahindade kasvu aeglustumisele tasakaalustus koguinflatsioon 2022. aasta viimastel kuudel enamikus riikides mõnevõrra.

Lääne-Balkani riikides taastus 2022. aasta esimese 11 kuu jooksul majandus jätkuvalt, inflatsioon oli kõrge, mida toetas eelarvetulude kasv, ning eelarve saldo suurenes veelgi. Samal ajal vähenes valitsemissektori võla suhe SKPsse kõigis riikides, võrreldes 2021. aasta lõpuga, mis kajastab osaliselt SKP nominaalkasvu. 2021. aasta septembrist 2022. aasta septembrini oli piirkonna jooksevkonto puudujääk 6,8 % SKPst, mis on alates 2020. aasta kolmandast kvartalist suuruselt teine näitaja. Selle põhjustas peamiselt energiabilansist tulenev kaubavahetuse puudujääk, mis kaalus üles tugeva tagasilöögi, mida täheldati teenuste ekspordi ja rahasaadetiste suurema sissevoo puhul.

Lääne-Balkani riikide majanduse väljavaadetes on märkimisväärsed langusriske Venemaa jätkuva Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu, peamiselt lähtuvalt suure inflatsiooni mõjust reaalsele kasutatavale tulule ja tarbimisele ning rangematest finantstingimustest.

3. MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI PROGRAMMID 2022. AASTAL

2022. aasta kevadel viidi lõpule kaks järelejäänud makromajandusliku finantsabi programmi COVID-19 makromajandusliku finantsabi paketi ⁽⁷⁾ alusel. Kui Tuneesia sai lõppmakse 25. mail 2022, siis Bosnia ja Hertsegoviina teine osamakse tühistati, kuna seitse üheksast poliitikatingimusest oli täitmata.

Kui COVID-19 makromajandusliku finantsabi pakett 2022. aastal lõppes, siis keskenduti viiside leidmisele, kuidas anda mõistlikult turvalisel viisil Ukrainale uut finantsabi, võttes arvesse Venemaa jätkuvalt agressioonisõda (tunnustades programmidega seotud erakordset ebakindlust ning võttes arvesse, et ei olnud täidetud makromajandusliku finantsabi programmi tavapärane eeltingimus, milleks on Rahvusvahelise Valuutafondi (edaspidi „IMF“) toetusi väljamaksva täiemahulise programmi tugi). Pärast sõja algust, 28. veebruaril 2022 võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu otsuse anda Ukrainale

---

⁷ Otsus (EL) 2020/701, millega antakse 3 miljardit eurot makromajandusliku finantsabi laenukena kümnele kandidaatriigile või potentsiaalsele kandidaatriigile ja naabruses asuvale riigile.

erakorralist makromajanduslikku finantsabi 1,2 miljardi euro ulatuses laenudena, andes seega loa kuuendaks makromajandusliku finantsabi programmiks Ukrainas alates 2014. aastast.

Olukorras, kus Ukrainal on suuremad ja tungivad rahastamisvajadused, võttis EL 2022. aasta teises pooles vastu kaks täiendavat erakorralise makromajandusliku finantsabi programmi, mille alusel lubati maksta riigile 2022. aasta detsembriks välja täiendavad 6 miljardit eurot. Kahe erakorralise makromajandusliku finantsabi programmi puhul suurendati eraldiste määra 9 %-lt (nagu on sätestatud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ määruses) 70 %-le (vähemalt ajutiselt, kusjuures eraldiste määra sobivus vaadatakse läbi kaks korda aastas, võttes arvesse Ukraina majandusolukorra ja majanduse väljavaadetega seotud ebakindlust seni, kuni sõda jätkub).

Vähem kui kaks kuud pärast Euroopa Ülemkogu taotlust 20.–21. oktoobril võtta kasutusele struktuursem lahendus Ukrainale 2023. aastal abi andmiseks, jõustus 17. detsembril rahastamisvahendi „Makromajanduslik finantsabi+“ määrus. Selle uue rahastamisvahendiga tagatakse Ukrainale prognoositav, pidev, korrapärane ja õigeaegne rahastamine, et ta saaks katta märkimisväärse osa oma viivitamatutest rahastamisvajadustest, taastada kriitilise tähtsusega taristut ja anda esialgset toetust sõjajärgseks ülesehitamiseks, et toetada riiki Euroopaga integreerumisel.

Lisaks sellele, nagu ilmneb nimetusest „Makromajanduslik finantsabi+“, kehtestatakse selle uue rahastamisvahendiga teatavad muudatused tavapärasesse makromajandusliku finantsabi tavadesse, et kohandada neid sõjaolukorras olevale riigile toetuse andmise eriolukorraga, eelkõige suure ebakindluse, riskide ja vajaliku paindlikkusega. Muudatused hõlmavad laenude suuremat soodustustaset (pikem lõpptähtaeg kuni 35 aastat kümneaastase ajapikenduse ja intressitoetusega), paindlikkust struktuuripoliitika tingimustega (kõigi väljamaksete jaoks peale viimase nõutakse ainult rakendamise suunas tehtud rahuldavaid edusamme), jätkuvalt väljamakse tegemiseks IMFi programmiga seotuse mittenõudmist ning täiustatud aruandlusnõudeid. Need elemente on täpsemalt selgitatud punktis 3.1 allpool ja lisatud komisjoni talituste töödokumendis. Selle programmi aluseks olevad 20 eesmärgiks seatud poliitikatingimust on hoolikalt koostatud, et tagada nende asjakohasus ja otstarbekus praeguses olukorras. Need reguleerivad järgmist nelja valdkonda: makromajandusliku finantsolukorra stabiilsus, struktuurireformid ja hea valitsemistava, õigusriik ning energia.

2021. aasta novembris pärast gaasikriisi Moldovas, mis mõjutas suurel määral majandust ja suurendas selle rahastamisvajadusi, esitasid ametiasutused uue makromajandusliku finantsabi taotluse. Vastusena sellele leppis EL kokku uues programmis Moldova jaoks 150 miljoni euro väärtuses, sh 120 miljonit eurot laenudena ja 30 miljonit eurot toetustena. Programmi aluseks on majandusreformi kava, mis hõlmab 15 meetet õigusriigi ja korrupsiooni tõkestamise, riigi rahanduse juhtimise ja finantssektori juhtimise, ettevõtluskeskkonna parandamise ning energiasektori reformide valdkonnas. Esimene osamakse tehti edukalt 2022. aasta juulis ja teine 2023. aasta märtsis.

Moldova majandusele on avaldanud eriti suurt mõju Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, mis on suurendanud Moldova rahastamisvajadusi, mida veelgi võimendab praegune energiakriis. Seda arvesse võttes taotlesid ametiasutused täiendavat rahvusvahelist toetust. 10. novembril 2022 kuulutas president von der Leyen välja täiendava rahalise toetuse paketi Moldovale väärtuses 250 miljonit eurot, mis eraldatakse osaliselt makromajandusliku finantsabi teel. 24. jaanuaril 2023 võttis komisjon vastu ettepaneku suurendada praegu antavat makromajandusliku finantsabi toetust 145 miljoni euro võrra, sh 100 miljonit eurot soodustingimustel laenudena ja 45 miljonit eurot toetustena.

Lisaks COVID-19 pandeemiast taastumiseks ja Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja kontekstis antavale finantsabile võeti 2022. aastal kasutusele kolmas Jordaaniale antav korrapärane makromajanduslik finantsabi. Pärast seda, kui rakendati kõik 14 seni ellu viimata poliitilist reformi peale ühe, tehti 31. märtsil 2023 kolmas ja viimane osamakse, tingimusega muuta ebaseadusliku rikastumise seadust, millest loobuti kokkuleppel liikmesriikide makromajandusliku finantsabi komiteega.

Makromajandusliku finantsabi programmide rakendamise olukord 2022. aastal (piirkondade kaupa)

3.1 *Idapartnerlus*

- **Moldova: uus makromajandusliku finantsabi programm**

2021. aasta novembris pärast energiakriisi puhangut, mis näitab riigi jätkuvalt suurt energiasõltuvust Venemaast, esitas Moldova hoolimata pandeemiajärgsest majanduse taastumisest uue makromajandusliku finantsabi programmi ametliku taotluse. Pärast rahastamisvajaduste hoolikat hindamist koostas komisjon ettepaneku toetuse kohta 150 miljoni euro ulatuses, sealhulgas 120 miljonit eurot laenudena ja 30 miljonit eurot toetustena. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid 6. aprillil 2022 vastu otsuse anda Moldovale täiendavat makromajanduslikku finantsabi. Makromajandusliku finantsabi andmine jõustus 18. juulil 2022 – pärast seda, kui Moldova parlament oli selle ratifitseerinud. Pärast vastastikuse mõistmise memorandumis kokku lepitud poliitikatingimuste täitmist tehti 2022. aasta juulis esimene osamakse ja 2023. aasta märtsis teine osamakse, mõlemad 50 miljoni euro väärtuses laenude ja toetustena. Praeguse programmi raames on Moldovale veel tasumata üks osamakse 50 miljoni euro väärtuses. Lisaks sellele võttis komisjon 24. jaanuaril 2023 vastu ettepaneku suurendada praegu antavat makromajanduslikku finantsabi 145 miljoni euro võrra. Täiendav makromajanduslik finantsabi on osa komisjoni suuremast toetuspaketist Moldovale, võttes arvesse riigi halvenevat välispositsiooni, mis on tekkinud alates 2022. aasta sügisest ja talvest kuni 2023. aastani kestva ränga energiakriisi tõttu. Pärast seda, kui Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad selle paketi vastu, antakse täiendavat makromajanduslikku finantsabi eeldatavasti kahe osamaksena 2023. aasta teises pooles, kui täiendavad poliitikameetmed on võetud.

Korrapärase makromajandusliku finantsabi programmi ja väljapakutud vahendite suurendamise tingimuseks jäävad positiivsed tulemused Moldova IMFi nelja-aastase laiendatud laenuvahendi / laiendatud rahastamisvahendi programmi raames, mis võeti vastu 2021. aasta detsembris ja mida täiendati 2022. aasta mais. Pärast suurendamist on fondi programmi eelarve 815 miljonit USA dollarit. 2023. aasta jaanuaris viis IMF edukalt lõpule teise läbivaatamise, hinnates programmi valdkonnas tehtud üldisi edusamme positiivselt.

- **Ukraina: hädaolukorraga seotud erakorraline makromajanduslik finantsabi**

Euroopa Liidu rahaline toetus Ukrainale vastusena Venemaa agressioonisõjale suurenes järk-järgult koos kohapeal üha keerulisemaks muutuva olukorraga ja lähtuvalt hinnangust Ukraina rahastamisvajadustele. Selle etapiviisilise lähenemisviisi tulemuseks oli kolme makromajandusliku finantsabi programmi vahendite eraldamine Ukrainale 2022. aastal, kus suur ebakindlus ja erakorralised asjaolud nõudsid uusi ja erakorralisi meetmeid, mis seisnesid suuremas paindlikkuses, aga ka enamate vahendite eraldamist, nagu on

kirjeldatud allpool ja lisatud komisjoni talituste töödokumenti. Hädaolukorraga seotud erakorralise makromajandusliku finantsabi programmile (mille raames eraldati 1,2 miljardit eurot) järgnes erakorralise makromajandusliku finantsabi pakett, mis koosnes kahest programmist (vastavalt 1 ja 5 miljardit eurot).

Geopoliitiliste pingete kasvades, mis eelnesid Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale, ja vastusena ametlikule taotlusele, mille Ukraina esitas 16. novembril 2021 pikemaajalise makromajandusliku finantsabi programmi kohta väärtuses 2,5 miljardit eurot, võttis komisjon 1. veebruaril 2022 vastu ettepaneku, mis käsitleb Ukrainale uue erakorralise makromajandusliku finantsabi andmist 1,2 miljardi euro ulatuses laenudena, mis makstakse välja kahe võrdse osamaksenda. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid otsuse viivitamata vastu 28. veebruaril 2022, andes loa kuuenda makromajandusliku finantsabi programmi rakendamiseks Ukrainas alates 2014. aastast. Komisjon ja Ukraina allkirjastasid 3. märtsil 2022 asjakohase vastastikuse mõistmise memorandumi, mis võimaldas teha väga kiiresti esimese 600 miljoni euro suuruse osamaksenda kahe osana 11. ja 18. märtsil 2022. Lisaks sellele on sõjaolukorra puhul tegemist vääramatu jõuga, mis takistas struktuurimeetmete tulemuslikku võtmist, mis oli seotud makromajandusliku finantsabi teise osamaksenda väljamaksmise eeltingimuseks, kuigi ametiasutused olid teinud ettevalmistusi kõigi kõnealuste meetmete võtmiseks. Erakorralise vastusena Ukraina tungivatele rahastamisvajadustele ja kuna vastastikuse mõistmise memorandumis kokku lepitud tingimusi ei ole praeguses etapis vääramatu jõu tõttu võimalik saavutada, otsustas komisjon pärast liikmesriikide makromajandusliku finantsabi komiteega konsulteerimist kiiremas korras jätkata teise 600 miljoni euro suuruse osamaksenda väljamaksmist mais.

- **Ukraina: erakorraline makromajanduslik finantsabi**

Rahastamisvajadus muutus 2022. aasta suvel üha suuremaks, kui Ukraina pidi trükkima üha rohkem raha juurde ja kasutama reserve. Ukrainale antava ELi erakorralise toetuse osana tegi komisjon 1. juulil 2022 ettepaneku uue makromajandusliku finantsabi programmi kohta Ukrainale väärtuses 1 miljard eurot väga soodsatel tingimustel ja pikema tähtajaga laenuna (võrreldes tavapärase tingimustega, vt allpool). Ettepanek oli esimene osa kuni 9 miljardi euro suurusest erakorralisest makromajanduslikust finantsabist, mis kuulutati välja komisjoni 18. mail 2022. aasta teatistes Ukraina abistamise ja ülesehitamise kohta ning mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 23.–24. juunil 2022. Erakorralise makromajandusliku finantsabi eesmärk oli anda viivitamata rahalist abi olukorras, kus esineb tungivaid rahastamisvajadusi, ning tagada Ukraina riigi kõige kriitilisemate funktsioonide jätkuv toimimine. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid otsuse vastu 12. juulil 2022, kasutades kogu võimalikku menetluslikku paindlikkust, et teha seda rekordkiirusel. Komisjon ja Ukraina allkirjastasid 19. juulil vastastikuse mõistmise memorandumi, mis võimaldas maksta selle makromajandusliku finantsabi kogu summa kahe osana 2022. aasta augusti alguses.

7. septembril 2022 tegi komisjon erakorralise makromajandusliku finantsabi paketi teise osana ettepaneku uue makromajandusliku finantsabi programmi kohta 5 miljardi euro väärtuses antavate laenudena. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid makromajandusliku finantsabi otsuse vastu väga kiiresti, 20. septembril 2022, kasutades jällegi kogu võimalikku menetluslikku paindlikkust protsessi kiirendamiseks. Pärast vastastikuse mõistmise memorandumi jõustumist 4. oktoobril tehti Ukrainale 18. oktoobril esimene osamaksenda 2 miljardi euro väärtuses. Sellele järgnes 22. novembril 2022 teine osamaksenda 2,5 miljardi euro väärtuses. 14. detsembril 2022 tehti kolmas ja viimane osamaksenda 500 miljoni euro väärtuses. Erakorralise makromajandusliku finantsabi programmid,

mille tulemusena anti Ukrainale ELi otsest rahalist toetust alates Venemaa täiemahulise sissetungi algusest kokku 7,2 miljardi euro väärtuses, olid hädavajalikud, et säilitada riigis makromajanduslikku stabiilsust.

Võttes arvesse erakorralist olukorda Ukrainas, mille on põhjustanud Venemaa agressioonisõda selle riigi vastu, kehtestati kõnealuste erakorralise makromajandusliku finantsabi programmidega teatavad uued meetmed, mida ei tohiks käsitada pretsedendina tulevaste makromajandusliku finantsabi programmide jaoks⁽⁸⁾. Üldine keskmine lõpptähtaeg kuni 25 aastat (võrreldes tavapärase 15 aastaga) ja võimalus katta ELi eelarvest intressikulud ning haldustasude maksed suurendas abi andmisega seotud soodustingimusi. Erakorralises sõjaolukorras paindlikkuse suurendamiseks puudus erakorralisel makromajanduslikul finantsabil erinevalt korrapärasest makromajandusliku finantsabi programmide ametlik seos väljamakseid tegeva IMFi programmiga. Poliitilised tingimused, mis on osutunud makromajandusliku finantsabi oluliseks lisaväärtuseks, piirdusid asjakohaste tingimustega, mida peeti otstarbekaks ja mida oli eeldatavasti võimalik kiiresti ja mõistliku kindlusega rakendada. Viimaks kehtestati aruandlusnõuete süsteem, mille eesmärk oli tagada, et saadud vahendid kulutatakse tõhusal, läbipaistaval ja vastutustundlikul viisil.

Ukraina ametiasutused võtsid kohustuse esitada igakuised aruanded riigieelarve tulude ja kulude kohta peamiste kulurubriikide puhul, mis sisaldavad andmeid kehtestatud haldus- ja finantsjuhtimismeetmete ning sisekontrollide kohta. Lisaks sellele on neile programmidele antavat toetust suurendatud, kasutades naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ määruses sätestatud tavapärase eraldiste määra 9 % asemel määra 70 %. Tavapärase 9 % antakse jätkuvalt täiendavate eraldistena ja 61 % liikmesriikide teise järjekoha kahju tagatisena. Esimese programmi puhul oli see kaetud ELi eelarvest kooskõlas tavapärase programmimenetlusega, aga teise osa puhul kaeti see liikmesriikide tagatiste abil (vt tekstikast 1).

Need uued ja erakorralised elemendid, mis seisnevad näiteks soodsamates tingimustes, suuremas paindlikkuses ja täiustatud aruandluses, võeti aluseks ka rahastamisvahendi „Makromajanduslik finantsabi+“ koostamisel, mille kaudu antakse Ukrainale finantsabi 2023. aastal.

- **Ukraina: rahastamisvahend „Makromajanduslik finantsabi+“**

Kuu aja jooksul pärast Euroopa Ülemkogu 20.–21. oktoobri taotlust võtta kasutusele struktuurse lähenemisviisi 2023. aastal Ukrainale abi andmiseks, võttis komisjon vastu ettepaneku anda Ukrainale 2023. aastal 18 miljardi euro väärtuses toetust väga soodsatel tingimustel antavate laenudena uue rahastamisvahendi „Makromajanduslik finantsabi+“ kaudu. Selle uue vahendiga tagatakse prognoositav, pidev, korrapärane ja õigeaegne rahastamine, et toetada märkimisväärselt Ukraina viivitamatut rahastamisvajadust, taastada kriitilise tähtsusega taristut ja anda esialgne toetus sõjajärgseks ülesehitamiseks, et toetada riiki Euroopaga integreerumisel.

Rahastamisvahend „Makromajanduslik finantsabi+“ võimaldab lisaks erakorralise makromajandusliku finantsabi paketiga kehtestatud uute elementide lisamisele, nt soodsamad tingimused tänu pikematele tähtaegadele ja intressitoetusele, jätkuv

---

⁸ Eelarve seisukohast seisneb suur muutus Ukrainale antavate erakorralise makromajandusliku finantsabi laenude üldise 70 % kaetuse määra kehtestamises, mille tulemusena lisatakse ELi eelarvest tavapärasele eraldiste määrale 9 % kahepoolset riiklikud tagatised kaetusest ülejäänud 61 % ulatuses.

eraldamine väljamaksvast IMFi programmist, suurem paindlikkus struktuuripoliitika tingimuste puhul ja täiustatud aruandlusnõuded, suunata kolmandate isikute kahepoolseid toetusi Ukraina kriitilise tähtsusega taristu taastamisse⁹). Pärast järjekordset kiiret menetlust, mille puhul kasutati kogu menetluslikku paindlikkust, võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu 14. detsembril 2022 vastu määruse, millega luuakse rahastamisvahend „Makromajanduslik finantsabi+“. Selle programmi aluseks olevad 20 eesmärgiks seatud poliitikatingimust on jällegi hoolikalt koostatud, et tagada nende asjakohasus ja otstarbekus praeguses olukorras. Need reguleerivad järgmist nelja valdkonda: makromajandusliku finantsolukorra stabiilsus, struktuurireformid ja hea valitsemistava, õigusriik ning energia. Tuginedes erakorralise makromajandusliku finantsabi paketi raames omandatud kogemustele ja kinnitades Venemaa agressioonisõjast tuleneva erakorralise olukorra jätkumise mõju ametiasutuste võimele reforme rakendada, tuleb osamaksete väljamaksmiseks teha rahuldavaid edusamme poliitika elluviimisel, v.a lõpliku väljamakse puhul, mille eeltingimus on täielik rakendamine. Vastastikuse mõistmise memorandumi keskpika läbivaatamise võimalus pakub täiendavat paindlikkust katsetada nende tingimuste otstarbekust, võttes arvesse Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja jätkumist.

Komisjon ja Ukraina allkirjastasid vastastikuse mõistmise memorandumi ja krediidikorralduse lepingu 16. jaanuaril 2023 ning need mõlemad jõustusid samal päeval. Esimene osamakse 3 miljardi euro väärtuses laenudena maksti välja 17. jaanuaril 2023 ning teine osamakse 1,5 miljardi euro väärtuses tehti kaks kuud hiljem, 21. märtsil 2023. Kuni poliitilise eeltingimuse täitmiseni, mis seisneb rangemates aruandlusnõuetes vahendite kasutamise puhul ja täiendavates rahuldavates edusammudes kokkulepitud struktuuripoliitika tingimuste rakendamisel, on rahastamisvahendi „Makromajanduslik finantsabi+“ raames kavas anda Ukrainale abi iga kuu 1,5 miljardi euro väärtuses kuni 2023. aasta lõpuni (ja see on võimaldanud teha kõnealuse väljamakse 25. aprillil).

3.2 Lõunanaabrus

- **Jordaania: III makromajanduslik finantsabi**

Pärast seda, kui 2020. aasta jaanuaris jõustus Jordaaniale kolmas makromajanduslik finantsabi laenudena summas 500 miljonit eurot, taotlesid Jordaania ametiasutused 2020. aasta aprillis COVID-19 pandeemia kontekstis täiendavat abi ning EL leppis kokku 200 miljoni euro suuruses täiendavas makromajanduslikus finantsabis, mis anti laenudena. Makromajandusliku finantsabi poliitilised tingimused keskenduvad eelkõige riigi rahanduse juhtimise parandamisele, korrupsioonivastasele võitlusele, kommunaalteenuste sektori ning sotsiaal- ja tööturupoliitika reformidele ning valitsemistavadele.

Esimene osamakse (100 miljonit eurot, millele lisandub 150 miljonit eurot COVID-19ga seotud täiendava rahastamisena) maksti välja 25. novembril 2020. Teise ja kolmanda osamakse suhtes kohaldatakse Jordaania ja ELi vastastikuse mõistmise memorandumis kokku lepitud konkreetseid poliitilisi tingimusi. Teine osamakse (200 miljonit eurot ja täiendav 50 miljonit eurot) maksti välja 20. juulil 2021, millega viidi edukalt lõpule COVID-19ga seotud abi osa. Kolmas osamakse 200 miljonit eurot maksti välja 31. märtsil 2023 pärast positiivset hinnangut asjaomastele poliitilistele tingimustele.

---

⁹ Eelarve seisukohast on rahastamisvahendi „Makromajanduslik finantsabi+“ märkimisväärne uus omadus rahastamisvahendi laenude riskipositsiooni kaetus ELi eelarve varuga, mis seega ei avalda vahetut mõju praeguse mitmeaastase finantsraamistiku alusel tehtavate ülejäänud eelarveeraldiste kättesaadavusele.

Need makromajandusliku finantsabi programmid tagatakse koos rahvusvaheliste finantsasutuste ja kahepoolsete rahastajate, sealhulgas IMFi vahenditega. 25. märtsil 2020 kiitis IMF heaks nelja-aastase laiendatud rahastamisvahendi programmi Jordaaniaga esialgu ligikaudu 1,3 miljardi USA dollari väärtuses (270 % selle kvoodist), mida tõsteti kaks korda 2021. ja 2022. aastal ligikaudu 1,49 miljardi USA dollarini (334 % selle kvoodist), et suurendada toetust eesmärgiga aidata riigil tulla toime pandeemia mõjuga elanikkonnale, võttes samal ajal vastu 1,3 miljonit Süüria pagulast. IMF kiitis 2022. aasta detsembris heaks laiendatud rahastamisvahendi programmi viienda läbivaatamise, tehes viivitamata kättesaadavaks ligikaudu 343 miljonit USA dollarit. Selle tulemusena on kasvanud alates 2020. aastast Jordaaniale tehtud IMFi väljamaksete kogusumma ligikaudu 1,7 miljardi USA dollarini, mis hõlmab ligikaudu 366 miljonit eurot kiirrahastamisvahendi raames 2020. aasta mais antud hädaabi, et aidata riigil tulla toime pandeemia mõjuga. Kuigi Jordaania valitsemissektori võlg püsis 2022. aastal endiselt kõrgel tasemel (113,2 % SKPst), hindas IMF seda 2022. aasta detsembris jätkusuutlikuks.

- **Tuneesia: COVID-19 makromajanduslik finantsabi**

EL leppis 2020. aasta mais vastu võetud COVID-19 makromajandusliku finantsabi paketi osana kokku Tuneesiale suunatud 600 miljoni euro väärtuses makromajandusliku finantsabi andmises laenudena. Lähtuvalt pikaajalistest menetlustest selles partnerriigis sai sellest eelviimane COVID-19ga seotud programm, mis jõustus: vastastikuse mõistmise memorandum ja krediidikorralduse leping allkirjastati 24. novembril 2020, Tuneesia parlament ratifitseeris need 15. aprillil 2021 ja need jõustusid 11. mail 2021 pärast nende avaldamist Tuneesia ametlikus väljaandes. Programmi 12kuuline abiperiood kestis seega 2022. aasta maini. Makromajandusliku finantsabi poliitilised tingimused keskendusid peamiselt neljale teemavaldkonnale, nimelt riigi rahanduse juhtimine ja tsiviilsektori reform, riigi omanduses olevate ettevõtete reformid, sotsiaalkaitse ja investeerimiskeskond.

Makromajanduslikku finantsabi anti kahe osamaksena, millest kummagi suurus oli 300 miljonit eurot. Esimene osamakse sõltus makromajandusliku finantsabi üldistest poliitilistest eeltingimustest ja maksti välja 1. juunil 2021. Teise osa väljamaksmiseks vajalikud poliitilised reformid olid kas tehtud või üldjoontes tehtud 2022. aasta jooksul. Hoolimata poliitiliste eeltingimustega seotud küsitavustest pärast poliitilise olukorra halvenemist alates 2021. aasta keskpaigast ning pärast olukorra hoolikat hindamist ja kirja ametiasutustelt, millega anti tagatised ja milles märgiti kohustused poliitilises ajakavas, tehti teine osamakse 25. mail 2022.

Abi täiendas vahendeid, mille on teinud kättesaadavaks teised rahastajad, sealhulgas IMF Tuneesiaga kokku lepitud ja 10. aprillil 2020 heaks kiidetud 685 miljoni euro suuruse kiirrahastamisvahendi programmi raames.

3.3 Lääne-Balkani riigid

- **Bosnia ja Hertsegoviina COVID-19 makromajanduslik finantsabi**

Pärast Bosnia ja Hertsegoviina 14. aprilli 2020. aasta ametlikku taotlust makromajandusliku finantsabi saamiseks COVID-19 pandeemiaga toimetulekuks lisati Bosniiale ja Hertsegoviinale COVID-19 makromajandusliku finantsabi paketti 250 miljonit eurot laenudena. Vastastikuse mõistmise memorandum ja krediidikorralduse

leping allkirjastati 15. jaanuaril 2021 ning need jõustusid 9. juunil 2021, seega on tegemist viimase jõustunud COVID-19ga soetud programmiga. See märkimisväärne viivitus oli tingitud riigi pikast otsustusprotsessist. Makromajandusliku finantsabi teise osamakse poliitiliste tingimuste eesmärk oli kõrvaldada mõned puudused majanduse juhtimise ja institutsioonide ülesehitamise ning finantssektori stabiilsuse ja läbipaistvuse valdkonnas ning toetada korrupsioonivastast võitlust ning tööturu paremat toimimist.

Makromajanduslikku finantsabi anti kahe osamaksena, millest kummagi suurus oli 125 miljonit eurot. Esimene osamakse maksti välja 7. oktoobril 2021 tingimusteta ja teist osamakset ei makstud välja, kuna kokkulepitud poliitikatingimusi ei rakendatud piisavalt makromajandusliku finantsabi perioodi vältel, kusjuures seitset reformi üheksast ei viidud ellu.

Abi täiendas vahendeid, mille on teinud kättesaadavaks teised rahastajad, sealhulgas IMF Bosnia ja Hertsegoviinaga kokku lepitud ja 20. aprillil 2020 heaks kiidetud 330 miljoni euro suuruse kiirrahastamisvahendi programmi raames.

4 MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI OTSTARBEKA KASUTAMISE TAGAMINE: TEGEVUSE HINDAMINE, HINDAMISED JA AUDITID

4.1 Tegevuse hindamine

Kooskõlas ELi finantsmäärusega hindab komisjon välisnõustajate abil tegevusi, et saada piisavat kindlust selle kohta, et haldusmenetlused ja raharinglus abisaajariikides toimivad.

Tegevuse hindamisel keskendutakse riigi rahanduse juhtimise süsteemidele, eelkõige sellele, kuidas on korraldatud rahandusministeeriumi ja keskpanga tegevus ning milliseid menetlusi nad rakendavad, ja konkreetsemalt sellele, kuidas hallatakse kontosid, kuhu kantakse ELi vahendid. Lisaks pööratakse erilist tähelepanu väliste auditeerimisasutuste toimimisele, nende sõltumatusse, tööprogrammidele ja nende teostatava kontrolli tõhususele. Kontrollitakse ka kesktasandi riigihankemenetlusi.

2022. aastal algatati uus Ukraina tegevuse hindamine rahastamisvahendi „Makromajanduslik finantsabi+“ programmi kontekstis. Väliskonsultandid järeldasid, et hoolimata Venemaa agressioonisõjast peeti riigi raharinglust ja menetlusi makromajandusliku finantsabi eesmärgil piisavalt nõuetekohaseks. Nad kinnitasid, et Ukraina riigi rahanduse juhtimise süsteemid ja muu raharinglus paranesid märkimisväärselt 2018. aasta tegevuse hindamisele järgnevatel aastatel ja et Ukraina valitsus on jätkuvalt pühendunud süsteemide ja protsesside parandamisele ning on piisavalt tõendeid selle kohta, et mitu hädavajalikku reformi olid toimunud või käigus, kui nende jätkamist takistas ootamatult Venemaa täiemahuline sissetung.

4.2 Hindamised

Kooskõlas ELi finantsmääruse ja asjakohaste makromajanduslikku finantsabi käsitlevate otsustega teeb komisjon pärast makromajandusliku finantsabi programmide lõpuleviimist hindamised,⁽¹⁰⁾ et teha kindlaks nende programmide mõju. Nende hindamiste kaks peamist eesmärki on järgmised:

---

¹⁰ Kõikide hindamistega saab tutvuda komisjoni veebisaidil aadressil https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en.

- i. analüüsida makromajandusliku finantsabi mõju abisaajariigi majandusele ja eriti riigi välispositsiooni jätkusuutlikkusele ning
- ii. hinnata ELi sekkumise lisaväärtust.

2022. septembril pärast asutusevälise uuringu koostamist 2021. aastal avaldas komisjon talituste töödokumendi, milles on märgitud Tuneesia ja Jordaania programmide ühise hindamise tulemused.

Lisaks sellele ja õiguslikest kohustustest ulatuslikumalt viis komisjon läbi juba eelmise aasta aruandes esitatud aastate 2010–2020 kõigi makromajandusliku finantsabi programmide metahindamise, võttes arvesse õiguskontrollikomitee soovitusi. Metahindamise käigus hinnati makromajandusliku finantsabi rahastamisvahendi põhimõtteid ja omadusi ning selle eesmärk oli anda teavet selle kohta, kuidas täiustada selle asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust, lisaväärtust ja võimet reageerida ELi välistegevuse prioriteetidele. Lisatud komisjoni talituste töödokument avaldati 2023. aasta jaanuaris.

- **Tuneesia ja Jordaania:** hindamine hõlmas Tuneesia makromajandusliku finantsabi programmi 2017.–2019. aastal ja Jordaania makromajandusliku finantsabi programmi 2017.–2019. aastal, mis oli mõlemal juhul riigile antav teine toetuspakett. Selle tulemusena järelitati, et programmi maht, vorm ja ajastus olid asjakohased ja vastavad riikide rahastamisvajadustele, luues ELi lisaväärtust. Mõlemas riigis oli makromajanduslikul finantsabil positiivne mõju võla jätkusuutlikkusele ja see aitas parandada makromajanduslikku stabiilsust. Tingimused olid asjakohased ja keskendusid peamistele reformivaldkondadele. Programmid toetasid positiivseid muutusi mõnes reformivaldkonnas, vaatamata ebahütlasele edule mõnes teises konkreetnes reformis. See oli esimene kord, kui kaks programmi koondati piirkondlike sarnasuste, kattuvate rakendamise aegade ja võrreldavate tingimuste tõttu ühte hindamisse, et teha konkreetsest programmist laiemaid järeldusi. Piirkondlikust seisukohast oli kahe makromajandusliku finantsabi positiivne ja ülekanduv mõju Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnale vähem mõõdetav, võttes arvesse toetatud majanduste suhtelist väiksust ja vähest piirkondadevahelist integratsiooni, ning võimalik positiivne mõju oli peamiselt seotud mõjuga kindlustundele. Leiti, et mõlemad programmid on kooskõlas üldise ELi poliitikaraamistikuga, ametiasutuste reformi tegevuskava ja rahastajate programmidega. Võttes arvesse üldist positiivset kogemust kahe programmi ühte hindamisse koondamisel, on kavas toimida samal viisil järgmiste programmide puhul, eelkõige seoses COVID-19 paketi ja idapartnerluse 2017.–2020. aasta programmidega, mille puhul see lähenemisviis tundub olevat eriti asjakohane ja paljulubav, võttes arvesse toetusevajaduse põhjustanud ühist šokki.
- **2010.–2020. aasta makromajandusliku finantsabi programmide metahindamine:** hindamine hõlmas 15 makromajandusliku finantsabi programmi idapartnerlusriikides, lõunanaabruse riikides, ühinemiseelsetes riikides ja muudes riikides; seda täiendasid hiljutisemad kogemused COVID-19 paketi ja 2022. aasta makromajandusliku finantsabi programmidega Ukrainas. Selle tulemusena järelitati, et kõnealused programmid olid tõhusad, asjakohased ja sidusad ning et need lõid ELi lisaväärtust. Lisaks leiti, et makromajandusliku finantsabi rahastamisvahend aitab kaasa välise jätkusuutlikkuse taastamisele ja struktuurireformide edendamisele. Makromajandusliku finantsabi tulemuslikkust toetas eelkõige i) keskendumine ELi otseses läheduses asuvatele riikidele ja tugevatele sidemetele nende riikidega, ii) laenude eelistamine ja tavapärane

kättesaadavuse periood 2,5 aastat, mis on piisavalt pikk, et ajendada tegema reforme ja neid rakendama, ning iii) asjaolu, et poliitilised tingimused (mis leiti olevat asjakohased ja õiges järjekorras) tagasid terviklikud reformid. Hindamine kinnitas samuti, et makromajandusliku finantsabi eesmärgid, kavandamine ja rakendamine täiendasid suures osas muid ELi algatusi ja IMFi tegevust ning olid nendega kooskõlas. Kuid hindamine osutas ka teatavatele piirangutele. Makromajandusliku finantsabi programmide vastuvõtmise menetlused olid hinnangu kohaselt kriisi rahastamisvahendi jaoks liiga pikad, mis vähendas mõnevõrra nende tulemuslikkust. See kehtis eelkõige tavapärase otsustusmenetluse ja COVID-19 paketi omandatud hiljutiste kogemuste puhul ning 2022. aastal Ukrainale antud makromajanduslik finantsabi näitas, et kogu võimaliku menetlusliku paindlikkuse kasutamisest oli palju abi. Vastastikuse mõistmise memorandumid ebapiisav paindlikkus näis samuti vähendavat makromajandusliku finantsabi tulemuslikkust põhjalike muutuste ajal. Hindamine näitas samuti vajadust suurendada makromajandusliku finantsabi nähtavust abisaajariikides. Metoodika seisukohast leiti, et makromajandusliku finantsabi hindamised tehti kõrgel tasemel, eelkõige pärast 2015. aasta parema õigusloome suuniste jõustumist.

Lisateave kahe hindamise kohta on esitatud käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

5 MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI RAHASTAMISVAHENDIGA SEOTUD ÜLDISED ARENGUSUUNAD

5.1 Makromajandusliku finantsabi rahastamisvahendi toimimine

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2013. aasta ühisdeklaratsioonis makromajandusliku finantsabi kohta⁽¹¹⁾ on kõnealune abi määratletud makromajanduslikku ja rahalist laadi abina ning on selgelt sätestatud, et selle eesmärk on „taastada nende abikõlblike riikide ja territooriumide jätkusuutlik välisrahastamine, kel on välisrahastusega raskusi“. Et makromajanduslik finantsabi oleks erakorralise vahendina edukas, on seega oluline see tõhusalt ja õigel ajal mobiliseerida. Samal ajal on märkinud nii Euroopa Kontrollikoda kui ka eespool nimetatud (aastate 2010–2020) makromajandusliku finantsabi programmide metahindamise käigus, et viivitused makromajandusliku finantsabi otsuste vastuvõtmisel seadusandliku tavamenetluse kohaselt Euroopa Parlamendis ja nõukogus võivad olla oluline puudus sellise rahastamisvahendi puhul, mille eesmärk on reageerida maksebilansi kriisile, ning sellest tulenevalt „[peaks komisjon] uurima koos oma kaas-seadusandjatega võimalusi kiirendada järgmiste makromajandusliku finantsabi programmide heakskiitmisemenetlusi, eelkõige hädaabi rahastamiseks“⁽¹²⁾.

Komisjon märgib siiski, et COVID-19 makromajandusliku finantsabi paketi ja Ukraina 2022. aasta makromajandusliku finantsabi programmide (erakorraline makromajanduslik finantsabi, rahastamisvahend „Makromajanduslik finantsabi+“) käigus saadud

---

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühisdeklaratsioon, mis võeti vastu koos otsusega anda Gruusiale täiendavat makromajanduslikku finantsabi (12. augusti 2013. aasta otsus 778/2013/EL). Kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&from=ET>.

¹² Euroopa Kontrollikoja eriaruanne (nr 03/2017), kättesaadav aadressil https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_3/SR_TUNISIA_ET.pdf.

kogemused näitavad, et makromajandusliku finantsabi praegune ülesehitus võib võimaldada väga kiiret vastuvõtmist, kui kõik institutsioonid nõustuvad täielikult ära kasutama olemasolevat menetluslikku paindlikkust. Neil juhtudel tegi komisjon koostööd Euroopa Parlamendi ja nõukoguga, et leppida kokku olemasolevate kiirmenetluste kasutamises, mis võimaldasid vastava abi vastu võtta ühe kuu jooksul alates komisjoni vastavatest ettepanekutest ja mõlema kaasseadusandja poolt. Euroopa Parlament tugines oma kodukorra eriklauslile (artikkel 163), mis võimaldas otsuse viivitamata täiskogul vastu võtta, ilma et oluks vaja läbida rahvusvahelise kaubanduse komisjoni, nagu harilikult tavaks. See kiire otsuste vastuvõtmise protsess tulenes sellest, et kõik institutsioonid mõistsid neist erakordselt keerulistest aegadest tingitud kiireloomulisust.

Seega on nii nõukogu kui ka Euroopa Parlamendi kodukorras ette nähtud kiirendatud menetlus, mida on vaja kiireks otsuste vastuvõtmiseks kiireloomulistes olukordades. Õigeaegse ja konstruktiivse teabevahetuse teel oli võimalik kiirem vastuvõtmisprotsess seadusandliku tavamenetluse kohaselt, kaasates täiel määral Euroopa Parlamendi, mis ei oleks olnud võimalik, kui komisjon oleks teinud meetmete ettepaneku Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 213 alusel (mida kohaldatakse olukordades, kui on vaja kiiret finantsabi, ja mille puhul võtab makromajandusliku finantsabi programmi vastu ainult nõukogu).

5.2 Makromajanduslik finantsabi mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027

Kuna ELi naabruses asuvad riigid ning kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid on jätkuvalt majanduslikult ebastabiilses olukorras, mida võimendab veelgi Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, on ELil tulevatel aastatel suure tõenäosusega vaja kaaluda, kas anda makromajanduslikku finantsabi. Seetõttu on oluline veenduda, et selleks on tagatud eelarvelise toetamise tingimused.

Makromajandusliku finantsabi laenuid on tagatud välistegevuse tagatise kaudu, mis loodi naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ määrusega, kasutades eraldiste määra 9 %, nagu ka varasema makromajandusliku finantsabi puhul⁽¹³⁾. Võttes arvesse erakordseid toetusvajadusi alates mitmeaastase finantsraamistiku algusest ja eelkõige ELi märkimisväärset toetust Ukrainale makromajandusliku finantsabi kujul 2022. aastal, on suur osa kättesaadavatest eraldistest juba kasutatud. Tekstikastis 1 on esitatud mõned andmed 2022. aastal Ukrainale antud toetuse eelarvemenetluse kohta.

1. Tekstikast. Ukrainale 2022. aastal antud toetuse eelarvemenetlus

ELi rahaline toetus Ukrainale vastusena Venemaa agressioonisõjale muutus järk-järgult, lähtuvalt Ukraina rahastamisvajadusest. Selle etapiviisilise meetodi tulemusena tagati 2022. aastal kolm makromajandusliku finantsabi programmi, kehtestades mitu uut ja erakorralist eelarvemenetlust, võrreldes tavapärase makromajandusliku finantsabi programmidega.

Esiteks võeti 28. veebruaril 2022 vastu otsus erakorralise makromajandusliku finantsabi andmise kohta Ukrainale 1,2 miljardi euro ulatuses laenudena, millele järgnesid

¹³ Naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Gloaalne Euroopa“ jõustus 2021. aasta juunis pärast selle ametlikku vastuvõtmist Euroopa Parlamendis ja nõukogus. Kuigi määrusel on seega oluline roll makromajandusliku finantsabi eelarveküsimustes, jääb rahastamisvahend kui selline eraldiseisvaks naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendist „Gloaalne Euroopa“ ning konkreetseid makromajandusliku finantsabi programme rakendatakse jätkuvalt vajaduse korral eraldiseisvate sihtotstarbeliste otsuste alusel, kasutades õigusliku alusena kohaldatavat aluslepingut.

tavapärased makromajandusliku finantsabi programmid eraldamise määraga 9 % laenu nominaalväärtusest kooskõlas naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ määrusega.

Teiseks, võttes arvesse erakorralist olukorda Ukrainas, nimelt et katta viivitamatu rahastamisvajadus pärast Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressiooni, otsustati, et erakorralise makromajandusliku finantsabi raames Ukrainale antavad laenud (kokku 6 miljardit eurot kahe programmi alusel, vastavalt 1 ja 5 miljardi euro väärtuses) kaetakse sõja kontekstis tekkinud suuremat riski arvesse võttes 70 % ulatuses nende väärtusest⁽¹⁴⁾. Võttes arvesse eelarve piiratud kättesaadavust makromajandusliku finantsabi alusel, tähendab see, et ELi eelarvest tasutakse tavapärase eraldamise määraga 9 % ja summade ülejäänud 61 % jaoks kasutatakse liikmesriikide täiendavaid sissenõutavaid kahepoolseid riiklikke tagatisi.

Võttes arvesse sõja jätkumist ja eskaleerumist, võtsid kaasseadusandjad 2023. aastaks vastu täiendava ja struktuursema toetuse 18 miljardi euro väärtuses laenudena uue rahastamisvahendi „Mitmeaastane finantsraamistik+“ kujul. Selleks et piirata Ukrainale antava märkimisväärse toetuse väljatõrjuvat mõju tulevastele makromajandusliku finantsabi programmidele teistes partnerriikides, otsustati, et selle laenuandmisega seotud riskid kaetakse muul moel. Täpsemalt tagatakse asjaomane finantskohustus omavahendite ülempiiri alusel kättesaadava marginaali abil (s.o eelarvevaru). See on seotud paindlikkusega, mida annab fakt, et ressursse saab kasutada mitmeaastase finantsraamistiku ülempiire ületavates summas ja kuni ELi omavahendite ülempiirini. See korraldus võimaldab anda laenu ilma naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ määrusega tavapäraselt nõutavat eraldamist kasutamata.

Hiljutised sündmused on seega jätnud märkimisväärse puudujäägi makromajandusliku finantsabi laenude eelarvesse Ukrainale antud toetuse suuruse ja olemuse tõttu. Siiani, ainult kaks aastat pärast praeguse mitmeaastase finantsraamistiku jõustumist, on kasutatud rohkem kui 60 % eelarvest, mis on eraldatud praeguse mitmeaastase finantsraamistiku alusel makromajandusliku finantsabi laenude andmiseks. Kuna makromajanduslik finantsabi on kriisi rahastamisvahend, ei ole võimalik vajadusi programmidesse kanda ja neid on keerukas prognoosida, kuid need jäävad tõenäoliselt märkimisväärseks praeguse suure geopoliitilise ebakindluse ja majanduslanguse kontekstis, mille on põhjustanud Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja mis võimendab olemasolevat makromajanduslikku ja eelarvelist tasakaalustamatust mitmes partnerriigis. Tundub oluline tagada, et on saadaval piisavalt vahendeid nõuetele vastavate taotluste kaalumiseks ning võimalik, et nende rahuldamiseks riikide lõikes ja ajaliselt järjepideval viisil.

Välistegevuse tagatist hallatakse ühise eraldisfondi kaudu. Lähtuvalt ELi kokkupuutest Ukraina ja selle piirkonnaga on komisjon algatanud asjaomaste riskide hindamise.

6 TULEVIKKU VAADATES: MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI PROGRAMMID JA EELARVESEISUND 2023. AASTAL

Moldova majandusele on avaldanud suurt mõju Venemaa täiemahuline sissetung Ukrainasse, mis on suurendanud Moldova rahastamisvajadusi, mida veelgi võimendab

¹⁴ Määrus sisaldab ka eraldamise määra läbivaatamisklauslit, mille kohaselt on määr võimalik vaadata läbi iga kuue kuu tagant, võttes arvesse toimuvast sõjast tingitud erakordset ebakindlust.

praegune energiakriis. Seda arvesse võttes taotlesid ametiasutused täiendavat rahvusvahelist toetust. Seega kuulutas komisjoni president 10. novembril 2022 välja täiendava rahalise toetuse paketi Moldovale väärtuses 250 miljonit eurot, mis makstakse osaliselt välja makromajandusliku finantsabi rahastamisvahendi kaudu. 24. jaanuaril 2023 võttis komisjon vastu ettepaneku suurendada praeguse makromajandusliku finantsabi programmi vahendeid kuni 145 miljoni euro võrra, sh kuni 100 miljonit eurot soodustingimustel laenudena ja kuni 45 miljonit eurot toetustena. Suurendatud vahendid makstakse välja kahe täiendava osamaksena, mis on esialgu ette nähtud 2023. aasta kolmandaks ja neljandaks kvartaliks, lähtuvalt vastastikuse mõistmise memorandumisse lisatud uutest poliitilistest tingimustest. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid ettepaneku vastu 2023. aasta mais.

6. veebruaril 2023 võttis komisjon vastu ettepaneku anda makromajanduslikku finantsabi Põhja-Makedooniale 100 miljoni euro ulatuses pärast riigi majandusolukorra ja majanduslike väljavaadete halvenemist 2022. aasta aprillis esitatud esimese taotluse järel. Makromajanduslik finantsabi makstakse eeldatavasti välja kahe osamaksena, mis on esialgu vastavalt ette nähtud 2023. aasta kolmandaks kvartaliks ja 2024. aasta esimeseks kvartaliks. Iga osamakse tegemise eeltingimus on edusammud mitme poliitikameetme rakendamisel, milles lepivad kokku komisjon ja vastastikuse mõistmise memorandumis loetletud ametiasutused, ning rahuldavad tulemused IMFi programmi rakendamisel, arvestades seda, et IMFi direktorite nõukogu võttis Põhja-Makedoonia jaoks 22. novembril 2022 vastu 24kuulise ennetusliku ja likviidsust pakuva krediidiini kuni 530 miljoni euro väärtuses. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid Põhja-Makedooniale makromajandusliku finantsabi andmise ettepaneku vastu 2023. aasta juunis.

Tuneesia esitas 2022. aasta novembris taotluse saada täiendavat ELi makromajanduslikku finantsabi 1,2 miljardi euro väärtuses, et toetada oma rahastamisvajadusi aeglase pandeemiajärgse taastumise ja Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast põhjustatud majanduslanguse kontekstis. See järgnes töötajate tasandi kokkuleppele IMFiga uue laiendatud rahastamisvahendi kohta (neli aastat, 1,9 miljardit USA dollarit) 2022. aasta oktoobris. Kuid IMF ei ole programmi siiani vastu võtnud, lähtuvalt vajadusest täiendavate rahastamistagatiste ja eelnevate meetmete võtmise järele. Süveneva kriisi tõttu suureneb Tuneesia täiendava välisrahastamise puudujääk ja vajadus rakendada reforme riigi haavatavustega toimetulekuks on muutunud veelgi pakilisemaks. Lähtuvalt makromajandusliku finantsabi eeltingimuste ja Tuneesia välisrahastamise vajaduste hoolikast hindamisest koostab komisjon ettepanekut uue makromajandusliku finantsabi kohta, mis võetakse vastu 2023. aastal, kui IMFi programm on kasutusel.

Komisjon on valmis kaaluma kõiki muid tulevasi makromajandusliku finantsabi taotlusi ning teeb vajaduse korral ettepanekud abikõlblikele partneritele uute ja/või täiendavate makromajandusliku finantsabi programmide võimaldamise kohta.

Tabelis 1 on esitatud ülevaade toetustena antava makromajandusliku finantsabi kulu- ja maksekohustuste ning makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksete kohta 2020, 2021. ja 2022. aastal ning (esialgsed andmed) 2023. aastal.

Tabel 1. Makromajandusliku finantsabi toetuste kulukohustused ja maksekohustused ning makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed 2020–2023 (eurodes) ⁽¹⁵⁾

	2020	2021	2022	2023
Kulukohustuste assigneeringud toetuste jaoks eelarves	20 000 000	227 200	30 114 460	56 710 579
Tegevuse hindamine ja järelhindamine				
Muud võimalikud makromajandusliku finantsabi programmid	293 900	227 200	114 460	350 000
	–	–	30 000 000	45 000 000
Kulukohustused kokku	293 900	227 200	30 114 460	45 350 000
Sidumata eelarveassigneeringud	19 706 100			määratakse hiljem
Maksekohustuste assigneeringud toetuste jaoks eelarves	27 000 000	362 400	20 868 187	55 350 000
Tegevuse hindamine ja järelhindamine				
Gruusia III makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				
Moldova makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)	284 600	362 400	–	350 000
	5 000 000	–	–	–
Moldova makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)	10 000 000	–	–	–
Muud võimalikud makromajandusliku finantsabi programmid	–	–	15 000 000	55 000 000
	–	–	–	–
Maksekohustused kokku	15 284 600	362 400	–	55 350 000
Toetuste jaoks kasutamata jäänud assigneeringud	11 715 400		5 868 187	
Makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed				
Gruusia III makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				
Moldova makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				
Ukraina IV makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				
Jordaania II makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				
Jordaania III makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				
Tuneesia II makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)	20 000 000	–	–	–
	20 000 000	–	–	–
Moldova makromajanduslik finantsabi	500 000 000	–	–	–
Erakorraline makromajanduslik finantsabi	–	–	–	–
Ukrainale (seoses hädaolukorraga)	100 000 000	200 000 000	–	200 000 000
Erakorraline makromajanduslik finantsabi	–	–	–	–
Ukrainale	–	–	35 000 000	35 000 000
Moldova täiendav makromajanduslik finantsabi	–	–	1 200 000 000	–
Rahastamisvahendi „Makromajanduslik finantsabi+“ abi Ukrainale	–	–	6 000 000 000	–
	–	–	–	140 000 000
Makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed kokku	640 000 000	200 000 000	7 235 000 000	18 375 000 000
COVID-19 makromajandusliku finantsabi programmid:				

¹⁵ Tabelis ei ole arvesse võetud ühtegi ettepanekut uute makromajandusliku finantsabi programmide kohta pärast 2023. aasta aprilli.

Gruusia makromajanduslik finantsabi (osaliselt väljamakstud)				–
Moldova makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				–
Ukraina makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				–
Jordaania makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				–
Tuneesia makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)				–
Albaania makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)	75 000 000	–	–	–
Bosnia ja Hertsegoviina makromajanduslik finantsabi (osaliselt väljamakstud)	600 000 000	600 000 000	–	–
Kosovo makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)	–	300 000 000	300 000 000	–
Montenegro makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)	–	180 000 000	–	–
Põhja-Makedoonia makromajanduslik finantsabi (lõpetatud)	50 000 000	50 000 000	–	–
COVID-19 makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed kokku	80 000 000	80 000 000	–	–
Kõigi makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed kokku	1 035 000 000	1 465 000 000	300 000 000	18 375 000 000